

O B R A Z

S „PŘÍBĚHEM“

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Polné, který je sám o sobě architektonickým a uměleckým klenotem Vysočiny, je nyní o jednu kulturní památku bohatší. Tou je obraz prachatického malíře Felixe Fabera z první poloviny 19. století.

Obraz znázorňuje Pannu Marii držící v klíně zmučené tělo jejího syna Ježíše Krista a je k vidění ve zdejším kostele v expozici církevního muzea. Zajímavý a svým způsobem jedinečný je pak tím, že známe jeho původ, vznik i účel.

Olejomalba na plátně představuje typické zpracování námětu Piety s Bolestnou Pannou Marií sedící u paty kříže a oplakávající svého syna. *Ánfas* zobrazená Panna Maria s pohledem upřeným na diváka je situována v ose obrazu. Po její smutné a odevzdané tváři stékají slzy, je oděna v rudý spodní šat a dlouhý modrý plášť, který zakrývá také její hlavu. Na jejím klíně spočívá v diagonální poloze bezvládné Kristovo tělo podpírané Mariinou pravicí. Na Kristových nohou a rukou zůstávají otevřeny rány po hřebech a pravý bok je proboden. Za Mariinými zády vystupuje břevno paty kříže na tmavém pozadí s oblačným nebem a melancholicky potemnělou kopcovitou krajinou. Pod drapérií splývající z Mariiny levé ruky vyrůstá architektura města, patrně Jeruzaléma. V levém dolním rohu obrazu jsou zpodobněny znaky Kristova umučení (trnová koruna, hřeby, kleště) a část stržené bílé nápisové blány s iniciálami Ježíše Nazaretského. Tmavý kolorit kontrastující s výrazně světlým odstínem Kristova těla sděluje divákovi poselství obrazu, jehož celková kompozice jinak působí klidným dojmem. „Ačkoli obraz vznikl v klasicistním období, přesto je zde zřejmá návaznost na barokní umění. Umělec stále pracuje s tradiční symbolikou, ale již se zde projevuje novější přístup odpovídající klidnějšímu duchu období *biedermeieru*“, domnívá se Miloslav Zášková z Národního památkového ústavu.

Obraz je cenný především svým příběhem. Ten činí památku nejen badatelsky zajímavou, ale přidává jí také na historické hodnotě. Díky věnování na rubu obrazu totiž víme, kdo nechal obraz pořídit, komu byl určen, kdo ho namaloval a kdy vznikl. „I v případě těchto mlad-

ších děl je to spíše ojedinělé, a to z něj dělá raritu“, je přesvědčen Zášková.

Volný překlad latinského nápisu, který provedl Tomáš Gaudek z Generálního ředitelství Národního památkového ústavu, zní: „Štědrostí farníků Nákřenských, zvláště pak žen z Dívčic a Prášivé Lhoty, tento obraz pro P. Jakuba Schustera, toho času majícího na starost duchovní péči, opatřen byl. 1839.“

Jak se obraz dostal z farnosti Nákří v jižních Čechách až do Polné, není přesně známo.

Další zajímavostí, vedle provenience, je samo autorství obrazu. Jeho autor Felix Faber, který pocházel z umělecky založené rodiny, byl významným regionálním malířem činným především v jižních Čechách, zvláště na Prachaticku a Českobudějovicku. Nepřekvapí, že na Vysočině není příliš znám a jeho dílo zde bude sotva zastoupeno, a tak bylo třeba nejdříve zjistit něco více o osobnosti tohoto autora.

Mezi Faberovy práce patří například obraz sv. Mikuláše z hlavního oltáře v kostele v Němčicích v jižních Čechách. Ve 20. letech 19. století se podílel též na restaurování soch z hlavního oltáře v děkanském kostele sv. Jakuba Většího v Prachaticích. Vedle církevních zakázek se věnoval i tvorbě se světskou tematikou, neboť je autorem několika desítek malovaných střeleckých terčů. „I když je to dílo mladší a odpovídající standardu dobové produkce, stále se jedná o kvalitně provedenou řemeslnou práci profesionálního a poučeného malíře, který dostával zakázky z církevního prostředí“, pokusil se shrnout význam díla Zášková.

Obraz však nezůstane před zraky návštěvníků Polné skryt. K tomu současný polenský děkan P. Miloš Kolovratník uvedl: „Obraz je vystaven na prohlídkové trase v kostele Nanebevzetí Panny Marie v tzv. církevním muzeu, kde je k dispozici laické i odborné veřejnosti v rámci prohlídek zajišťovaných informačním centrem chrámu po celou turistickou sezonu.“

Pietu z Polné od Felixe Fabera lze bez nadsázky označit jako „obraz s příběhem“.

Text a foto: NPÚ

JIRÍ ŽÁČEK

Jarní neurózy

Květen se mi vyzývavě šklebí do tváře, splněné sny mě skličují jak tečka větu. Jaro otvírá své jarmareční oltáře. Má láska přežila mou první cigaretu.

Liják

Být liják! Padat z oblohy a spláchnout z ulic všechnu špínu. A ženy líbat na nohy a mezi prsy stékat k jejich klínu.

Čím kdo platí

Baletkám chromnou nohy. Tak prý platí za eleganci, krásu, poezii gest. A básníky, co žijí ze závratí vlastního srdce, jaký čeká trest?

Bulvár Saint-Michel

Kristýnky a Madlenky se hrnou z kina, během filmu všechny náhle dospěly. Čas v nich tíká jako časovaná mina. Explodují láskou v noci v posteli.

Most Mirabeau

Pod mostem Mirabeau se valí špína. A kde je Madeleine, kde Lou, kde Marie? Guillaume, pojdte na skleničku vína, ať sláva světa zase ožije!

Tužka

Záleží hlavně na tuze, jestli text dojde, nebo raní. Tvrdá nám škrtá iluze a měkká píše něžná psaní.

Z právě vydaného výběru Jiřího Žáčka **Jsem tady jako pouhý host**. Vydalo nakladatelství Šulc-Švarc s ilustracemi Josefa Velčovského.

Šest mrtvých „židáků...“

DANIEL STERZIK

Včera jsem měl zase jednu smůlu. Zabloudil jsem na twitterovou stránku iniciativy Dárek pro Putina. To je henten nadační fond, co založil miliardář Dalibor Dědek a vybírá tam peníze na zbraně pro Ukrajinu a sám k tomu dost podstatnou částku přidal.

Já k nim na stránku přišel zrovna ve chvíli, kdy se tam rozplývali radostí nad tím, že se v Egyptě potopila turistická výletní ponorka a zahynulo u toho šest Židů. Z toho byly dvě děti, jednomu byly sotva tři roky. Dědkova iniciativa tam dala velmi velmi rasistický tweet a nedala ho jen k sobě, ale cíleně ho šířila i po jiných nacistických profilech.

Na jednom bylo doslova napsáno: „Taky vás tak dojaly ti utonulí židáci? Tak nízký číslo...“ Diskuse byla velmi výživná... dalo se v ní dočíst, že je „tolik židáků a tak málo ponorek.“ Nebo třeba, že „se nic nestalo, protože přece šlo jen o Židy.“ Další diskutující z toho měli „krásné ráno“.

Už dlouho jsem neviděl tak obrovské vědro hnusu. Udělalo se mi z toho fyzicky špatně. Evropsky hodnotní spoluobčané radostně onanují nad smrtí židovských civilistů na dovolené a jsou šťastní, že zemřely nevinné děti.

Iniciativa, která podle vlastních zpráv vybrala miliardu korun na zbraně, si může z fleku vzít za hymnu Horst-Wessel-Lied.

Představte si, kdyby někdo měl radost ze smrti šesti Romů. To by se už policie chlubila, že mu do čtyřiaadvaceti hodin zvonila na domovní zvonek... Nebo kdyby měl někdo radost ze smrti šesti migrantů a šířil to stejně jako Dalibor Dědek a jeho iniciativa Dárek pro Putina. Ale když jde o Židy, to se může.

Tohle přece nemůže projít jen tak! Tohle je rasismus v té nejčistší formě. Je to trestné podle všech zákonů všech civilizovaných zemí. Koná policie? Už dělá u Dědka domovní prohlídku a zjišťuje, jestli je to rasismus jednotlivce, nebo jestli jde o celou

organizovanou skupinu? Vybrali přece miliardu korun! Kdo ví, kolik lidí poslalo peníze právě proto, že jsou stejného smýšlení a jsou rádi, že někdo těm židákům zatápí a zabíjí je. Kdyby mohli, třeba by se s chutí k nějakému židovskému pogromičku přidali.

Co lidskoprávní organizace? Už se ozvaly?

Nebo je to tím, že je tato iniciativa podporovaná a propagovaná vládou, takže tedy rasistická být může? Drží nad ní ruku ministr Rakušan, který už také předvedl výběrový rasismus jedním takovým velkým plakátem na budově svého ministerstva? Naše vláda propaguje a podporuje čistokrevný nacismus, který se tím netají a radostně to hlásá na sociálních sítích.

Promiňte... já se spletl. Není to obr Koloděj, je to princ Jasoň. Nejde o utonulé židovské civilisty, ale o utonulé ruské civilisty... Jen jsem chtěl demonstrovat, jak jinak to zní, když vyměníte národnost.

Ale jestli v tomto státě a v jeho orgánech zůstalo alespoň malé povědomí nějaké lidskosti, mravů a hodnot, tak doufám, že policie už zvoní na ty domovní zvonky. Jestli ne, tak si vlastně žádnou milost nezasloužíme. Ono by se totiž tohle myšlení mohlo rozšířit a jednou by někdo mohl naházet do jednoho pytle nás. Tak jako dneska každý Rus může za to, že Putin zahájil horkou válku na Ukrajině (a proto je dobré a spravedlivé se radovat ze smrti ruských dětí), tak by se jednou mohlo stát, že my všichni budeme vinní tím, že jsme nepovstali proti nacistům ve vládě a iniciativě Dárek pro Putina. Mlčeli jsme, a kdo mlčí, souhlasí...

Já s dovolením mlčet nebudu! Kdyby se mně stalo takové neštěstí, při kterém bych přišel o dítě, do nejděší smrti bych neodpustil těm, kteří by se z toho radovali. Snáze bych odpustil těm, kteří to dopustili, než těm, kteří z toho měli radost. A vlastně nevím, jestli by mi stačila světská spravedlnost. Není moc entit na světě, které se radují ze smrti civilistů... které kvůli tomu tančí

v ulicích... Raději zemřu, než abych dopustil, že Češi budou jednou také takové zrůdy.

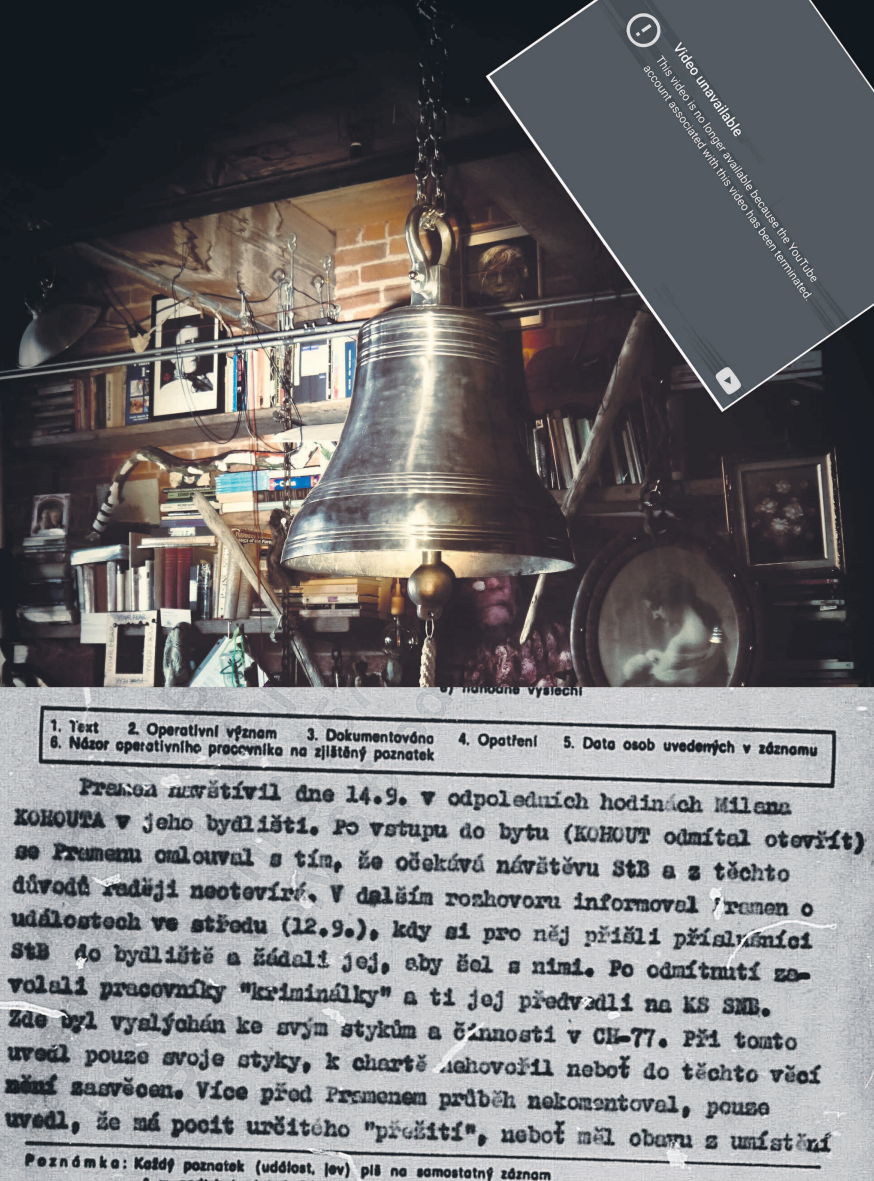
Vám, co jste Dědkovi poslali nějaké peníze na spravedlivou válku, tak gratuluji. Vaše transakce je navěky zaznamenána v matrixu a bude vám připomenuta v nejbližší možnou chvíli. Nechtěl bych se jednou zodpovídat z toho, že jsem poslal peníze nacistické organizaci, která vědomě a programově dehumanizuje lidi. Takové zločiny se nepromlčují. Miliarda korun, to je hodně dárců... Jednou z nich budou ti největší liberálobjici, aby se zapomnělo, jak podporovali novodobou SA.

Přesně proto Fiala šmátrá v našich kapsách a pokládá na stůl peníze a zbraně. Přesně proto Petr Pavel potřebuje pokračovat ve válce na Ukrajině. Oni totiž instinktivně vědí, co bude, až válka skončí... Nebude to totiž vítězná válka. Ale jestli si někdo myslí, že naše armáda bude díky dalším osmdesáti miliardám bojeschopnější a ubrání české nácičky před zúčtováním, tak smůla... Ani desetkrát tolik peněz by nestačilo. Bůh je spravedlivý a ani peníze celého světa nebudou stačit, aby se schovali před odpovědností. Díky internetu nebudou jména dárců této iniciativy nikdy zapomenuta.

Víte, co se říká tam na východě v souvislosti s nacismem? „Nikdy nezapomenout! Nikdy neodpustit! Jestli Trumpovi zkazíte mírovou iniciativu a Američané vás definitivně opustí, tak se potom nedivte. I vy v justici se nedivte. I vy, státní zástupci, se nedivte. A bohužel... ani my se nedivme. Dopustili jsme to.

P.S.: Nick „Ten nejodpornější“ patří primáři sokolovské nemocnice a členu TOP 09 Strakovi... to jen abyste věděli, jaká humanita bdí nad vašim zdravím a jak může vypadat Hippokratova přísaha v liberálním světě evropských hodnot.

(redakčně kráceno)

LÁSZLÓ TÓTH Válka

Po delší pauze taktéž v Evropě bylo opětovně zavedeno válčení.

Vše náležitě oprášeno, naolejováno, cínoví vojáčky zaujali Postavení.

A Historie si teď drbe hlavu, jenomže co teď s tím?

Zas to nakonec slízne sama?

Dlouhé zástupy mužů táhnou, tam někam,

a ženám z klína čouhá smrt (po mistru Beckettovi beze všeho).

Letadla zaburácí nad hlavou,

zmatená Picassova holubice poletuje nad kolonami obrněnců,

slyšet je nářek poštovního volání.

Lucifer řehní se na Stvořitele,

zase ho jednou skvěle napálil.

Střední Evropa (Dunajská Streda), 24. února 2022.

László Tóth: Wittgensteinův mluvčí. Překlad Tomáš Vašut. Vydala nakladatelství Jakub Hlaváček - Malvern a Gondola, 2024.

ZVADLÉ VAVŘÍNY SVOBODY

MILAN KOHOUT (BOSTON, USA)

Nedávno jsem si na svoji knihovnu pověsil osvědčení vydané českým ministerstvem obrany, že jsem byl za doby nesvobody účastníkem třetího odboje a odporu proti komunismu. Jsem na něj hrdý. Ale nechal jsem tam vedle něj místočko pro další osvědčení, možná v budoucnu vydané naším americkým “ministerstvem obrany”, za moji činnost při odboji proti novému mccarthysmu, který jako rozzuřené zvíře rozervává celou naši společnost.

Co se teď děje u nás v zemi svobody slova, nemá od šíleného diktátu senátora McCarthyho obdoby. Moji přátelé se zase bojí s prominutím “otevřít hubu”, neb si pro něžnou přijít nebo je odchytit na ulici novodobí “estébáci”, jmenovaní novou americkou loutkovou administrativou, naprosto koupenou a diktovanou malým státekem, kdesi téměř na druhé straně zeměkoule. Nikdy od té doby, co jsem přišel do Ameriky jako politický disident, vyhoštěný československými estébáky, jsem si nepomyslel, že si budu muset strčit americký pas do peněženky pro případ zatčení na ulici neuniformovanými estébáky, kteří mně nasadí pouta na ruce a praští se mnou do jejich automobilu a odvezou mě kamsi do vzdáleného vězení.

Vždy si vzpomenu, jak ke mně do bytu v Plzni

Kdysi snažil dobýt neuniformovaný estébák, který mě přišel zatknout, a jak jsem ho tlačil ven dveřmi a on vykřikoval, že mně může zastřelit. Ale jelikož se mně podařilo vyrazit estébákovu botu přiskříplou mezi dveřmi a zavřít, byli estébáci nuceni zavolat na mě kriminálku, čili uniformovanou policii, a ta mě nakonec odvedla na výslech (viz příložený záznam StB). Upozorňuji, že mně ani poté, co jsem estébákům odporoval, nenasadili pouta na ruce. Nedomůžu si představit, jak by se zachoval nyní americký estébák v podobné situaci. Asi bych měl kulku v mém dnes nemocném srdci zklamaném iluzí o svobodě.

Já vím, že mně spousta čtenářů nebude věřit, co popisuji, ale níže přikládám zprávy, kde je kupříkladu zachyceno zatýkání jedné studentky z bostonské školy, již jsem vystudoval a kde jsem poté také učival. Studentka prý chodila na protestní akce proti nejstrašnější genocidě dětí dnešních dnů, probíhající v Gaze, čímž jen projevovala svůj svobodný názor.

<https://www.cbsnews.com/boston/news/tufts-university-graduate-student-somerville-ice/>
<https://www.msnbc.com/all-in/watch/-/flatly-authoritarian-new-video-shows-masked-agents-arresting-tufts-student-235484229584>

Musím se přiznat, že tomu nemohu uvěřit,

vždyť jsem vždy hrdě prohlašoval, že za své veřejně vyslovené názory nemůžu být v Americe nikdy kriminalizovaný, neboť jsme zdědili slavný první dodatek k ústavě, který jasně říká, že vláda nemůže nikoho zavírat do vězení za jakékoliv svobodně projevené názory. Ti američtí estébáci, co řadí po Americe, jsou zaměstnanci vlády.

Před pár dny jsem slavil sedmdesáté narozeniny. Někdy mně připadá, že se zase vše opakuje a společenské úlety, jak ve spirále času, zase končí v nových a nových totalitách. Jen pro zajímavost, včera mně velcí a mocní kapitalističtí pomahači našich zámořských velkých bratrů bez varování vygumovali můj kanál na Youtubu, kam jsem po celá léta dával své protestní performanční kousky.

A tak jsem si k mým sedmdesátým narozeninám sám koupil obrovský zvon, odlitý ve svobodnější Indii a hodlám s ním performovat a bít na poplach po ulicích Bostonu, aby se lidé zase probudili z iluzorní letargie o vlastní svobodě. Stačí si totiž trochu zděmnout na zvadlých vavřínech a svoboda, o kterou se dnes a denně nebojuje, se vytratí jak závan oněch vavřínů.

Nekonečný Sex

ANDREJ FERKO

— Tato, a ty vieš, čo je to nekonečný sex? — opýtal sa ma štvorročný synček Michalko. V šoku som sa pokúsil prudko zauvažovať, no jediné, čo mi zišlo na um, bolo, že čím sme starší, tým je ten sex konečnejší. A to som samozrejme nepovedal.

— Neviem.
— To je, keď chodia dvaja holi po meste.
— Aha...

Asi som sa tváril mimoriadne tupo, lebo štvorročný synček Michalko považoval za potrebné vec doplniť a dovysvetliť.

— Tato, je o tom aj básnička.
— Básnička... — zopakoval som mechanicky a bez štipky duchaplnosti. — Teda básnička... Aká?

*„Hasiči trúbili,
plošňák ešte spal,
prišla k nemu milenka,
už sa obliekal.
Milenka, milenka,
čo to bude dnes?
Nekonečný sex.“*

Ani toto dovysvetlenie nevniešlo asi do môjho výrazu nič povzbudivé. Chvíľu som v sebe pozoroval dojem z tej básničky.

— Michalko, toto ale nie je z tvojej hlavy, však!
— Nie, z Jurajovej.

Tak sme išli do detskej izby, kde si Jurajko písal prvácku domácu úlohu z krasopisu. Tým aj zároveň nenápadne naznačujem, že majetkové pomery v učiteľskej rodine nie sú celkom bezútešné.

— Jurajko, máme tu takú záhadu. Poznáš túto básničku?
— Ktorú?

Zopakoval som mu s Michalkovou pomocou básničku.

— V tej básničke sú dve chyby, — pove Jurajko.
— Aké?

*„Hasiči trúbili,
plošňák ešte spal,
prišla k nemu Lucia,
už sa VYzliekal.“*

— Rozumieš, tato, vyzliekal a nie obliekal!
— Tomu rozumiem, — povedal som, lebo som tomu rozumel.
„Milenka, milenka,
čo to bude dnes?“
— A tento verš Mišo vynechal, — poznamenal Jurajko.
„Milovanie v posteli.“
A doplnil známe finále.
„Nekonečný sex.“
— Aha, — povedal som. — Takže podľa teba správna verzia básničky znie:

*— Hasiči trúbili,
plošňák ešte spal,
prišla k nemu Lucia,
už sa vyzliekal.
Milenka, milenka,
čo to bude dnes?
Milovanie v posteli.
Nekonečný sex.*

— Áno, — potvrdil Jurajko. — Tak to presne má byť.
— Aj tak som z toho nezmúdrel, — pokrútil som hlavou. — Čo je to plošňák?
— Plošňák? To je môj spolužiak.
— Aha, to je priezvisko! Konečne niečo chápem. A Lucia je spolužiačka?
— Áno, Lucia. Najkrajšia v triede.
— A nekonečný sex?
Jurajko sa na mňa pozrel ako na chudáčika.
— Tato, to predsa každý vie! To je, keď chodia dvaja holi po meste. A nechaj ma, musím si písať domácu.

Asi dva týždne sa nedialo nič pozoruhodné. Potom si moju manželku predvolala pani riaditeľka materskej školy, kam chodil Michalko.

— Pani Ferková, my vieme, že vy ste taká spisovateľská rodina. Zrejme si doma recitujete básničky, a tak. Dlhším vyšetrovaním sme zistili, že sa nám v škôlke rozšírila takáto básnička.

Pani riaditeľka podala manželke text básničky, Michalkovu verziu (obliekal, nie vyzliekal a bez milovania v posteli). Manželka si prečítala básničku.

— Ešte dlhším vyšetrovaním sme zistili, že túto básničku k nám priniesol váš Miško. Myslíte si, že jej obsah je vhodný pre deti predškolského veku?

— Nemyslím si to. O tej básničke nič neviem, ale doma zistím, čo a ako.

A tak sme sa všetci vrátili k tej básničke.

— Jurajko, odkiaľ máš tú básničku?
— Zo školy. Som ti vravel!
— A prečo je v nej Lucia a Plošňák?
— Lebo oni sú do seba.
— To je zas čo?
— No oni sú frajeri. Sú do seba buchnutí.

— Aha. Preto o nich hovorí tá básnička?

— Nie, nie preto. Takých, čo sú do seba, je veľa, ale Plošňák s Luciou — tí sú do seba tak, že keď budú veľkí, tak sa určite vezmú.

— Prosím ťa, ako syn matematika nevyslovuj výroky o budúcnosti. Či sa vezmú, to sa dnes nedá presne povedať.

— Ale dá!
— A to už ako?
— Oni sú do seba tak, — Jurajko významne stíšil hlas, — že ona sa mu nechá.

Pozreli sme s manželkou na seba.

— Ona sa mu nechá? — spýtala sa. — V prvej triede?

— Áno, ona sa mu nechá! — zopakoval Jurajko pevným hlasom a veľmi zreteľne. — Ona sa mu nechá.

— A to je čo? — vyhrkli sme vedno. Jurajko sa na nás skúmavo pozrel. Asi sme sa mu zdali veľmi malí.

— To vám naozaj nemôžem povedať.

O niekoľko dní prepukol v škôlke ďalší problém. Michalko sa medzitým od Jurajka naučil správnejšiu verziu básničky a pokúšal sa opravovať spolužiakov, ktorí ho za to nakoniec zbili. Michalko ich prestal opravovať. Na básničku sa časom zabudlo.

Takto akosi asi vzniká náboženstvo. Z vyšších kruhov, v tomto prípade od prvkov, sa do primitívnejšieho spoločenstva dostane text, v ktorom sú aj nezrozumiteľné pojmy. Napríklad plošňák. Tohto textu sa zmocnia vykladači písma. Zanedlho sa objaví iný výklad alebo iné znenie. Ich zástancovia sa stávajú kacírmí a heretikmi. Nastane boj o text. A pritom v samom texte môže byť rozpor. Napríklad taký, že nemožno byť súčasne v posteli a vo dvojici chodiť holi po meste. Môže niekto spať a zároveň sa obliekať alebo vyzliekať? Alebo sa v texte, čo býva pri textoch tohto druhu tuším zákonitě, vyskytne v nejakej podobe nekonečno...

A nikdy sme sa nedozvedeli, čo to znamená, že ona sa mu nechá. V tomto momente sa prevrátili úlohy a tajomstvá dvoch svetov — sveta detí a sveta dospelých. O všetkom ostatnom máme akú-takú predstavu. Ale toto tajomstvo sa nikdy nedozvieme. A aby bolo jasnejšie, že nejde o hocaké tajomstvo, Jurajko nám pri inej príležitosti kategoricky poprel, že by to malo byť bozkávanie. Je to niečo viac, celkom iné, niečo, na čo sme ešte v jeho očiach nedospeli.

A keď som sa ho na to spýtal po roku, už si na nič nepamätal. Zišlo mi vtedy na um, čo napísal Federico Garcia Lorca: Iba tajomstvo nám dáva silu žiť.

*„Hasiči trúbili,
Plošňák ešte spal,
prišla k nemu Lucia,
už sa vyzliekal.
Milenka, milenka,
čo to bude dnes?
Milovanie v posteli.
Nekonečný sex.“*

• •

Doc. RNDr. Andrej Ferko, Ph.D.
(* 19. ledna 1955, Bratislava) je slovenský matematik, informatik, spisovateľ, dramatik, scenárista, publicista, pôsobí na Univerzite Komenského v Bratislavě. V Obrysu - Kmeni naposledy publikoval 13. května 2020. Po téměř pětileté odmlce redakci LUKu zaslal dvě povídky s průvodním dopisem psaným bez diakritiky: „Moji velki ucitelia Ivan Vyskocil a Jan Vodnansky ma naucili vela a co som sa nenaucil, určila moja obmedzenost. Ostavam aj po 70 docentom, lebo mam rad ten specificky pocit, keď otvaram subor s priponou doc. Vo vasej redakcii obcas hľadam a nachadzam slobodu slova, za co som ako prevazne depresivny typ neskonale vdacny. Ked sa to vsak prezenie aj s antidepresivami, treba prejst na depresiva. Asi tolko na doplnenie, s uctou, a.f.“

HLAVNÍ TRIBUNA. Hřiště klubu Sativa Keřkov.

Foto z cyklu Vesnický fotbal - Ivo HAVLÍK.

MĚSÍC LÁME ČERNÉ JAVORY

FRANTIŠEK UHER

V početném rejstříku vydávaných básnických sbírek, o nichž snad ani nelze mít dostatečný přehled, natož o jejich kvalitě, setrvávají na neustále čířeně hladině jako pravidelné lodní spoje sbírky autorů, jejichž poezie již prošla mnohými tvůrčími úskalími, obrousila se a ohladila, aniž by ztratila cokoli z vlastní determinovanosti, aniž by doznala změny v inspiračních zdrojích, aniž by se změnilo něco na ustáleném zaujetí pro radosti i strasti, s nimiž se současný člověk vyrovnává, protože tak činit musí, jiná řešení neexistují. Nelze se nesmířit, protože nelze nejitřit a nevrhat stíny tam, kam již žádné nedosahují.

Platí to o básniku, spisovateli a fotografovi Vladimíru Stiborovi, jemuž je domovem a inspiračním zdrojem skromná krajina pod Cunkovskými vrchy, autoru sbírky STĚBLA SOPEČNÉHO PŮVODU (vyd. Rysková, 78 str., 2025, s ilustracemi L. Křížové-Stiborové).

Básník věnuje knihu všem tulákům a vizionářům, kteří se

vydávají na cestu za úplné tmy. Sám ovšem účelně volí cestu jasněji nasvícenými úskalími, někdy až mužně plachými. Činí tak rozhodným způsobem a s vědomím prozíravého zahloubání. Dokáže zamířit přesně na zvolený cíl, s vědomím účelnosti, kterou se však neuspokojuje. Odhaluje pozadí s moudrou shovívavostí a nepominutelnou trpělivostí v hledání kořenů bohatě olistěných stromů. Nejednou naznačuje, že právě stav kořenů je sice stěžejním, ale nenachází se právě v nejdokonalejší formě. K přednostem Stiborovy poetiky náleží dostupnost chápání jeho snahy o plnohodnotný tvar veršů, které se nestávají nahodilými výkřiky na bludné pouti, nýbrž komplexní intarzií, složenou z pečlivě zvolených materiálů v podobě básnických obrazů.

Možná se právě tady projevuje souběžnost s tvorbou fotografickou. Jeho verše jakoby nacházely zpětné vazby, zahleděny do intimnějších zákoutí. Zcela evidentní je konfrontační propojení se stávajícími pokojnými obláčky i hrozivými mračky.

Jakýmsi zpytováním svědomí člověka lidského, krajiny i doby se stává zasunutý soubor veršů ve formě haiku, překračující práh sbírky. Nedochází k tomu zásluhou zvolené formy, *//za třicet stříbrných pole obzoru//* rozhodně básník nekupuje, neboť zralá básnická poznání vytvářejí ucelené komfortní metaforické zázemí, v němž *//měsíc láme//černé javory//*.

Pokud Vladimír Stibor volá *//jsou krajiny// kde jsem už jednu byl//*, není to pouhý nostalgický povzdech, není to volání do bezedného prázdna, není to ani ujišťování *//nemohu celý den spoléhat//na úplné zatmění//*, dokonce ani *//neklesá ke dnu// pod těžkými slovy//*, stále zůstává znepokojeným strážcem útěšného životního údolí, v němž se *//včely nevrátily//do svých údů//*. Neboť jakýmsi virtuálním měřidlem stavu vody na setrvalém toku jeho veršů je právě nezdůrazňované, ale všudypřítomné předsvědčení o hodnotách života a významu každého proneseného slova. Což samozřejmě platí také o erupтивních slovech, z nichž vykvetla stěbla sopečného původu.

Literatura • Umění • Kultura

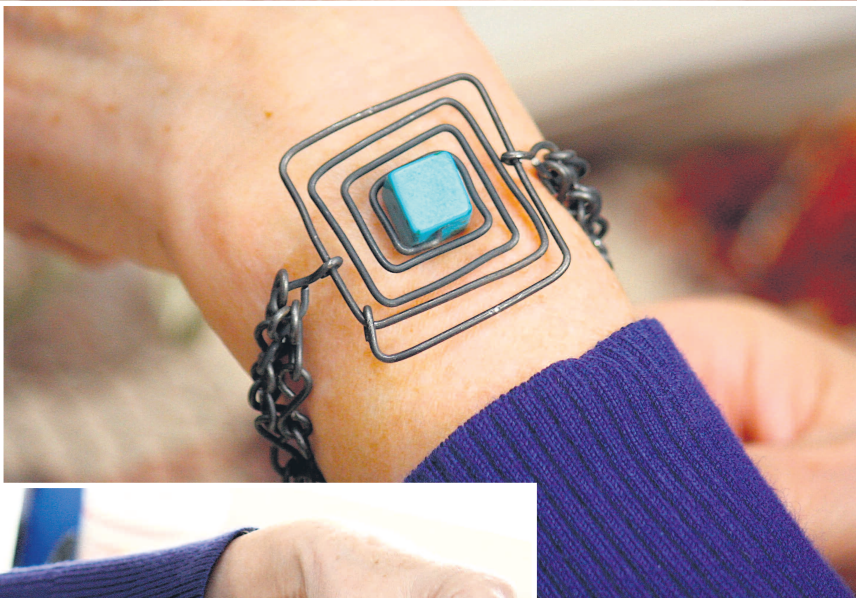
V Kuklíku v chalupě z roku 1575 teplé prsty Věry Studené pletou drátky hladce i obrace

IVO HAVLÍK

Mimořádně zručné prsty má Věra Studená. Ke své ruční řemeslnosti ještě přidává osobitý výtvarný cit. Vyškolená zdravotní sestra a později pracovnice střední zdravotnické školy ve Žďáře nad Sázavou v sobě nevšední vlohy objevila teprve, když se začetla do darované publikace o drátování.

Ve staré chalupě vysoko nad horskou vesnicí Kuklík (kukle = hornická kauce), kde se říká Na Balkáně, protože na slunné stráni bývá tepleji, než jinde v obci 640 m nad mořem, žena ke své radosti přišla

na to, že drát je tak krásný jako textilní vlákno, a navíc drží tvar.

Manžel byl elektrikářem, a tak o cívkou měděného drátu doma nebyla nouze, chalupě, která je v územním katastru zapsána už v roce 1575, se začaly motat dráty, přesněji řečeno drátky. Zrodil se tvůrčí příběh lidové výtvarnice, která už je v Čechu česko-moravských uměleckých dráteníků vedena pod prestižním označením Mistr.

„Považuji paní Studenou za vynikající představitelku lidového řemesla, její výstava u nás v Novém Městě na Moravě a potom výstava v muzeu v Třebíči, a dřívější expozice na jiných místech, se po zásluze vždycky těšily a těší obrovskému zájmu lidí,” říká uznale Petra Tomášková z Horáckého muzea a oceňuje sdílnost Věry Studené, ochotu žádné výrobní tajemství si neschovat a prozradit ho každému.

Drátování prožívá renesanci

„Významným ozdobným prvkem jsou obloučky nebo smyčky, vznikají roztážením a zploštěním spirál z drátu. Ke kostře se připevňují pomocí tenkého drátku. Drátování dnes prožívá svou renesanci, ale spíše pro dekorativní účely. Černý kaleného kovu a vzdušnost motivů mís a volně závěsných objektů působí odlehčujícím, kontrastním dojmem v interiéru. Odrátovaná keramika, kraslice, skleněné lahve potěší stejně jako šperky z kovově lesklých nebo barevných materiálů,” soudí Věra Studená.

Pro porcelánové a skleněné předměty byl železný drát nahrazen měděným nebo mosazným, který se splétal do složitějších dekorativních sítí s kosočtvercovými, šestiúhelníkovými a obloučkovými oky. Poznáme v nich půdlice známé z paličované a šité krajky.

Užitné drátěné předměty, např. pasti na myši, kuchyňské náčiní, mísy a věšáčky neměly, na rozdíl od oplétání nádob, žádnou vnitřní oporu. Ze silnějšího drátu se vytvarovala nosná kostra. Tenčí drát se ovíjel ve spirále kolem žeber kostry. Jednoduchá linie byla někdy přerušena různými lidovými ornamenty, jako jsou vlnovky, smyčky, kytičky.

Drátěné originály se občas objeví ve vetešnictvích, moderní současné výrobky v galeriích nebo na řemeslných trzích.

Není drátek jako drátek

Na šperky se používá zubařský drát z ušlechtilé oceli, zvláště tam, kde šperk přichází do styku s pokožkou. Průměry jsou od 0,2 do 1,0 mm. Měkký je vhodný pro ruční tvarování komplikovaných tvarů, tvrdý pro závěsy náušnic nebo kruhy kolem krku. „V kombinaci s dřevěnými korálky velmi dobře vypadá měděný nebo mosazný elektrikářský drát,” má zkušenost Věra Studená. Pro chladný stříbrný odstín se hodí levný včelařský pocínovaný drát o průměru 0,375 mm, který je měkký a dobře se tvaruje. Na šperky samozřejmě můžeme využít i různobarevné aranžérské vazací dráty nebo obyčejný železný drát zúšlechtný

kalením, tedy ponořením rozžhaveného drátu do oleje. Pro jednoduchý šperk potřebujeme dřevěné nebo skleněné korálky, malý kamínek, nejlépe oblázek, nebo keramický střipek.

Základem je očko

Na pracovním stole Věry Studené leží různé nářadí, především malé elektrikářské kleště - štípací na odstřihování drátu, s rovnými čelistmi pro vyrovnávání větších nerovností drátu, s různě zahnutými kulatými čelistmi na ohýbání.

Velmi pěkně působí náhrdelník z dřevěných korálků pospojovaných měděným drátkem. Jak ho udělat? Nejprve si odměříme drátky stejné délky do všech korálků, které chceme použít tak, aby byl korálek pevně sevřen mezi dvěma očky. Očka u každého korálku je vhodné “postavit” kolmo na sebe, při jejich spojování za sebou bude výsledný náhrdelník lépe vypadat.

Namísto korálků můžeme do náhrdelníku zařadit ozdobné prvky (vlnovky, spirálky) vytvarované přímo z drátu.

„Nejednodušším, ale také nejčastěji používaným prvkem v drátenictví jsou očka. Drát musíme ohýbat dvakrát – poprvé při tvorbě vlastního oka a podruhé celé očko v protisměru. Chceme-li celé očko uzavřít, zmáčkneme ho kleštěmi s plochými čelistmi,” prozrazuje postup Věra Studená.

Ve dnech 20. - 22. června uspořádá Drátenický Kuklík mezinárodní setkání dráteníků a drátenických mistrů.

Snímky autora

DRÁT - hutní výrobek mající po celé své délce stálý příčný plný průřez. Hutě dodávají drát ve svitcích nebo na cívkách. Podle tvaru příčného průřezu se rozlišuje například drát kruhový, půlkruhový, čtvercový, páskový, tvaru U, tvaru Z; podle způsobu výroby drát plynule litý, válcovaný za studna, válcovaný za tepla.

**Technický slovník naučný,
Encyklopedický dům, Praha 2022**

STANISLAV ZEMAN

Zmrtvýchvstání II

Nebezpečí úrazu
Červotoč napadl kříž
U farního úřadu

Kristus na kříži se chvěje
Dočkat se Velikonoc
Nejvíc ze všeho si přeje

Jehňátko v zastoupení

Králíku zadost
Před Velkým pátkem
Čeká ho svátost

Vzhlíží k vratům stodoly
Z klece osudu
K své Golgotě svobody

Jehňátko v zastoupení
V pekáči hospodyně
Bez šance zmrtvýchvstání

Velikonoční

Do vrby panna namluvila
Jak se s mládcem milovala

Pak do vody zahodila klíč
A mládence odkázala pryč

Až pomlázka mluvit začala
Že panna s mládcem počala